

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ

ਐਰਿਕ ਵੈਸਟਨ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸਮੱਖ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਪੁੱਤਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ- ਦੋਸ਼ੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ,- ਜਵਾਬਦਾਤਾ

ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਮਿਤੀ: 23/09/1951

ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 954 ਆਫ਼ 1951

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V), ਸੈਕਸ਼ਨ 342, 256 ਅਤੇ 257 - ਦੇ ਦਾਇਰੇ - ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਚੱਲਣ - ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 257 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਰਾਹ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ- ਕੀ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਵਾਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ “ਕੀ ਤੁਸੀਂ 4 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੇਡੀਓ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 1, ਥਾਨ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 4, ਅਤੇ ਸੂਤਰ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 5, ਤੁਹਾਡੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਬੀ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 2 ਨਾਲ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ ਚਾਰਪਾਈ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੇਡੀਓ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 1, ਥਾਨ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 4, ਅਤੇ ਸੂਤਰ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 5, ਖੋਸ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 6 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।”

ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ 20 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 22 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚੇ ਹੋਏ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 257 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਬੇਨਤੀ ਵਾਜਬ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਸਰਾ ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਸਵਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ, ਤੀਸਰਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ, ਚੌਥਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂ ਛੁਪਾਏ ਗਏ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਘਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਸੀ। ਕਿਸੇ

ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: -

“ਸਵਾਲ: ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ?”

ਜਵਾਬ: ਨਹੀਂ।”

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 257 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੱਥ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਚੱਲਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 257 ਤਹਿਤ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 257 ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 257 ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਿਰਹਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 256 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਬਹਿਲ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 14 ਜੁਲਾਈ 1951 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਧਾਰਾ 436/439, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 24 ਮਈ 1951 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ।

ਐਚ.ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਐਰਿਕ ਵੈਸਟਨ, ਸੀ.ਜੇ. ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 24 ਮਈ 1951 ਹੈ। ਉਹ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਪਰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ 29 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਨਵਰੀ 1951 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਹੈਂਡਲੂਮ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਸੌਂਦਾ ਸੀ। ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ 31 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਰੇਡੀਓ ਸੈੱਟ, ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਦੇ ਬੰਡਲ ਸਮੇਤ ਸਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸਨ, ਅਤੇ 4 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਨੇ ਇੱਕ ਸਿਨੇਮਾ ਠੇਕੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਇਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਲਿਸ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਤਾਲਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਚਾਰਪਾਈ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਰੇਡੀਓ ਸੈੱਟ, ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਦੇ ਬੰਡਲ ਜੋ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਮਾੜਾ ਸਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ (ਦੋਸ਼ੀ) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭੌਤਿਕ ਕਮੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਵਾਲ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ “ਨਹੀਂ” ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜਾ ਇੱਕ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਸਵਾਲ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ:-

“ਸਵਾਲ: ਕੀ ਤੁਸੀਂ 4 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੇਡੀਓ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 1, ਥਾਨ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 4, ਅਤੇ ਸੂਤਰ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 5, ਤੁਹਾਡੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਬੀ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 2 ਨਾਲ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ ਚਾਰਪਾਈ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੇਡੀਓ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 1, ਥਾਨ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 4, ਅਤੇ ਸੂਤਰ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 5, ਖੋਸ, ਐਕਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 6 ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਹੋਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ?”

ਤੀਜਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰੇਡੀਓ, ਥਾਨ ਅਤੇ ਸੂਤਰ ਉਸ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ “ਨਹੀਂ।” ਚੌਥਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, “ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਉਂ?” ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ “ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ”। ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਵਾਲ ਸੀ - “ਸਵਾਲ: ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ? ਜਿਸ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਸਰਾ ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਲਤ ਸਵਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ, ਤੀਜਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਚਾਬੀ ਨਾਲ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ, ਚੌਥਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂ ਛੁਪਾਏ ਗਏ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਘਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 22 ਫਰਵਰੀ 1951 ਦੇ ਨੋਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਜਿਕਰ “ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ” ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਰਦੂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

“ਸਵਾਲ: ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਨਹੀਂ।”

ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 20 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ, ਕਿ ਧਾਰਾ 411, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੇਸ ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ 20 ਫਰਵਰੀ 1951 ਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੇਸ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 257 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਤੀ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਰਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਧਾਰਾ 257 ਅਧੀਨ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 20 ਫਰਵਰੀ 1951 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਰਹਾ ਲਈ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ। ਤੱਥ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਚੱਲਣ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਆਮ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਹ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 257 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 257 ਦੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 257 ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਿਰਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 256 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਗਲਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਤਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੁਮਾਰੀ ਰਾਜ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)